

Sakaris Stórá, filmsleikstjóri, og Marju Syderbø Kjelnæs, rithøvundur, arbeiða í lötuni við filminum, »Dreymurin og havi«, sum væntandi verður frumsýndur í februar. Á móðurmálsdegnum, sum varð hildin í Nýggjustovu í Havn hóskvøldið í síðstu viku, hevði Birgir Kruse, filmskønur, prát við tey um føroyskan film og føroyskt mál í filmi

Men hetta eru stig, sum vit eisini mæta seinni í lívinum. Men søgan stendur sterkari, tá vit vísa tað við ungdóminum, sigur hann.

Spurd um ensku orðini, nú Málráðið hevur sett ung og málið í føroyskum filmi á breddan, sigur Marjun Syderbø Kjelnæs – jú, at tey nýta ensk orð, har tey fella náttúr-liga.

– Og jú, vit eru eyms um málið. Vit høvdu ikki kunnað sagt søguna við øðrum máli, enn hjartamálinum – móðurmálinum, segði hon.

– Vit hava upplivað, tá handritið verður týtt til enskt, at tað inniliga ofta fellir burtur. So har er eitt ljós gingið upp fyri okkum. Men tí hábærsliga royna vit at sleppa undan. Við at brúka málið fáa vit tað at vaksa. Vit mugu brúka tað, fyri at fáa málið at verða verandi eitt brúksmál, segði hon.

Sakaris Stórá segði, at tey eru øðiliga góð við málið.

– Upp á tann mátan, at vit vilja brúka eitt livandi mál. Um vit ikki

brúka tað sum livandi mál, so kunnu vit ikki brúka tað. So fáa vit ikki ment málið. Upp á tann mátan eru vit ógvuliga góð við málið, segði hann.

Hugsa nógv um sociolektir

Birgir Kruse spurdi tey eisini, hvussu umhvørvið endurspeglar í mállinum – sjómannamál, samkomumál, misnýtaramál – og um tey eru tilvitað um sociolektir, sum er ymiskleiki í málinum, alt eftir umhvørvi, tú ert í.

– Jú, vit eru øðiliga tilvitað um sociolekt. Sjálvt um tað er á Sandoynni, so tosa øll ikki sum jólamáðurin, segði Sakaris Stórá skemtandi, men legði dent á, at hetta hava tey verið sera tilvitað um.

Marjun Syderbø Kjelnæs segði, at tey júst vilja lýsa nakrar kontrastir í samfelagnum, og tí mugu tey finna orðini, sum passa til tey ymsu umhvørvin.

– Tí eru vit sera tilvitað um hetta í handritinum – bæði í ráu

skrivingini, men eisini tá vit í lesingini við leikarunum skulu vita, hvussu hetta riggar, og um tað er sannførandi.

– Tað snýr seg eisini um at gera eitt sindur av research, at tú alla tíðina lurtar eftir, hvussu fólk tosa og at fanga setningar. Hetta eri eg ógvuliga tilvitað um í øllum tí, eg geri – at lurta, hvussu málið verður brúkt, segði Marjun Syderbø Kjelnæs.

Myndir ramma inn orðini

Spurd um munin á at skriva eitt filmsmanuskript og so at skriva eina skaldsøgu segði hon, at har er stórir munur.

– Orðini í filmi standa ber – umgyrd av myndum. Í bókini skalt tú greiða frá øllum tí, sum eygað sær í filmi. Tá eru tað myndirnar, sum ramma tað inn, sum verður sagt, segði hon.

– Nógv av tí, sum verður sagt í filminum, hevði verið skeivt at skrivað. Tað verður nógv meira

eitt talumál heldur enn bókligt mál, segði Sakaris Stórá.

Fyri Marjuna – sum hevur skrivað fleiri bøkur – er tað stórir munur á at arbeiða við einum filmshandriti og eini bók.

– Tú skalt samstarva við so ómetaliga nógv fólk. Her eru so nógv, sum tú skalt fyrihalda teg til. Sum rithøvundur, so kanst tú sita inni í tínum skrivikamari og skriva. Tú hevur ein ritstjóra, sum tú hevur samband við, og sum kemur við viðmerkingum, so fert tú aftur inn fyri teg sjálva at skriva.

– Í sambandi við film verður handritið týtt til enskt, vit hava samband við konsulent uttanlands via Skype. Hann kennir ikki okkara mál og okkara viðurskipti. Tað er sum ein ritstjóri upp á speed. Tú fært alt at vita í dramaturgiini, hvat manglar, hvat skal verða sterkari, hvørjum tað er ov nógv av – og so fái eg so ofta at vita, at teimum dámar væl poesiina í málinum, men minna so á, at tað er ein fimur og ikki ein bók, og

biða meg skrúva eitt sindur niður, segði Marjun Syderbø Kjelnæs.

Tey greiddu eisini frá, at tá føroyska filmsmálið verður flutt til annað mál, so fer nakað av hjartamálinum. Men so kemur okkurt annað til sjóndar, sum tey ikki sóu frammanundan.

Spurd um málbólkl, er Marjun ikki so fegin.

– Eg hati hatta orðið. At seta alt í kassar og aldursbólkar. Tað er tað sama við bókum. Høvuðspersónarnir í filminum eru ungir. Men søgan snýr seg um nakað, sum vit øll kenna okkum aftur í. Tí vil eg siga, at filmurin er fyri øll frá tann-áringum og uppeftir. Tá vit hava ung sum høvuðspersónar, so fái eg eina nógv sterkari søgu, segði hon.

– Vit hava roynt at verið autentisk við tí, sum tey ungu siga. Men har eru eisini vaksnir persónar, sum hava sín máta at brúka málið. Og her hava lesingarnar verið sera góðar fyri málið, segði hon.

– Eg lurti nógv eftir, hvussu ung tosa. Tað veldst um, hvørjum tú vilt røkka. Føroyamálsdeildin er hin endin. Vit mugu ikki hava ov nógv viðring, og tí verða vit noydd at »fucka« eitt sindur við málinum, segði hon.

Vóna aðra uppgávu aftaná

Spurdur um filmiskar fyrimyndir, segði Sakaris:

– Hetta er kanska eitt sindur nørdukt. Men John Cassavetes var í veruleikanum ein fyrimynd í hesum sambandi.

Hesin grikski leikstjórinn hevði tað við at savna leikarar saman og hann skapti nógv saman við leikarunum.

– Kanska tað er haðani hetta komið, segði hann.

Marjun var eisini spurð, hvønn ynskidreym hon hevur um korini hjá rithøvundum:

– Eg kundi hugsað mær, at onkur kom gav mær eina ársløn og bað meg skriva.

Birgir Kruse hevði beint framm- anundan víst á, at ungdómsskaldsøgan hjá Marjuni frá 2010, »Skriva í sandin« er mest lænta bók á Námi. Tað kundi hon vera errin um, men ikki so fegin um.

– Tað er ikki gott, at eingin ungdómsskaldsøga er komin út síðani 2010, segði hon.

So vísti hon á alt tað, hon hevur lært í tilgongdini til hendan filmin.

– Men hvat hendir, tá vit eru liðug? Hví ikki útnýtta allar resursirnar, sum eru skaptir og sum vit hava, spurdi hon.

– Eg føli, at hesi tvey árini hava verið skúlagongd fyri meg. Eg havi lært so nógv, og eg vóni bara, at eg kann brúka tað aftur, tá hesin filmurin er liðugur.

Tað var rættiliga týðuligt, at Sakaris Stórá ikki hevði hugsað so nógv um framtíðina hjá sær, tá hesin filmurin er liðugur.

– Ein óhugnaligur spurningur. Filmur var nú einaferð tað, sum eg vassaði út í, og nú eri eg komin so langt út, at eg vænti ikki, at eg fari at gera nakað annað. So eg má bara finna mær eina aðra verkætlan, segði 29 ára gamli virðislønti filmsleikstjórinn úr Skopun.